

Sygn. akt V ACa 360/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2013r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wilk (spr.)
Sędziowie:	SA Janusz Kiercz SO del. Leszek Guza
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2013r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. C.

przeciwko K. B.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 7 marca 2013r., sygn. akt XII C 40/12

- zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddala powództwo i zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3.617 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu;
- zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
- nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 4.756 (cztery tysiące siedemset pięćdziesiąt sześć) złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.

Sygn. akt V ACa 360/13

UZASADNIENIE

Powódka Z. C. wniosła o:

1. uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny udziału wynoszącego 1/2 części w własności nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu numer (...) o powierzchni 292m⁽²⁾ położonej w miejscowości G. przy ulicy (...), gmina K., powiat (...), województwo (...), objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kołobrzegu zawartej w dniu 4 października 2010 roku w formie aktu notarialnego przed notariuszem T. B. prowadzącym kancelarię notarialną w K. przy ulicy (...) nr rep. (...) pomiędzy S. B. a pozwaną K. B.;

2. uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny udziału wynoszącego 1/2 części we własności opisanej powyżej nieruchomości zawartej w dniu 12 stycznia 2011 roku w formie aktu notarialnego przed notariuszem T. B. prowadzącym kancelarię notarialną w K. przy ulicy (...) nr rep. (...) pomiędzy S. B. a pozwaną K. B..

Podawała powódka na uzasadnienie, że przysługuje jej wierzytelność w stosunku do dłużnika J. K. stwierdzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach w sprawie o sygn. akt I C 189/06. Podczas prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu J. B. w sprawie o sygn. KM 192/07 postępowania egzekucyjnego m.in. z nieruchomości położonej w miejscowości G. przy ulicy (...) okazało się, że dłużnicy J. i H. K. w dniu 3 grudnia 2009 roku sprzedali S. B. i E. B. udziały we wskazanej wyżej nieruchomości.

Zawierając umowę kupujący powiększyli swój majątek, a S. B. będąc współnikiem J. K. w spółce (...) Sp. z o.o. miała świadomość pokrzywdzenia wierzycieli. Również E. B. miał świadomość pokrzywdzenia wierzycieli ponieważ jest szwagrem S. B., a nadto pozostawał z dłużnikiem J. K. w stosunkach zawodowych i gospodarczych. Dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, ponieważ nie spłacili wymagalnej wierzytelności, a zawierając umowę sprzedaży wyzbyli się jedynego składnika majątku, z którego powódka mogła skutecznie zaspokoić swoje roszczenie.

Dnia 4 października 2010 S. B. zawarła ze swoją babką K. B. umowę darowizny udziału wynoszącego 1/2 części we własności nieruchomości. 7 stycznia 2011 roku S. B. odkupiła od E. B. 1/2 części we własności nieruchomości, a następnie w dniu 12 stycznia 2011 roku zawarła ze swoją babcią K. B. umowę darowizny tego udziału.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa zarzucając, że powódka nie wykazała, że nie istnieje żadna możliwość zaspokojenia się wierzyciela z majątku dłużnika J. K., albowiem wedle wiedzy pozwanej dłużnik w dalszym ciągu posiada majątek, z którego możliwe jest prowadzenie skutecznej egzekucji bez ingerowania w prawo własności osób trzecich. Podniosła również, że czynność dłużnika J. K. dokonana z S. B. była czynnością odpłatną, a więc w jej wyniku nie zmniejszyła się ilość aktywów posiadanych przez dłużnika.

Pozwana zarzuciła również, że roszczenie powódki wobec dłużnika J. K. zostało uregulowane w całości w związku z czym brak jest podstaw do wytaczania powództwa.

Wyrokiem z 7 marca 2013r. Sąd Okręgowy w Gliwicach uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę darowizny udziału wynoszącego 1/2 części we własności nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu numer (...), o powierzchni 292m⁽²⁾, położonej w miejscowości G. przy ulicy (...), gmina K., powiat (...), województwo (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kołobrzegu, zawartą przed notariuszem T. B. (B.) w dniu 4 października 2010 roku pomiędzy S. B. a K. B. (Rep. (...) Nr (...)), w celu ochrony przysługujących powódce wobec dłużników J. K. i H. K. wierzytelności w wysokości 88.344,85 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 6 marca 2000 roku, 6.765,00 złotych wynikających z Wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach, z dnia 6 października 2006 roku w sprawie o sygn. akt I C 189/06, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przeciwko dłużnikowi J. K. oraz przeciwko małżonce dłużnika H. K. w punkcie 1 i 2, na mocy postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 kwietnia 2007 roku (sygn. akt I ACa 4/07) (pkt 1); uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki Z. C. umowę darowizny udziału wynoszącego 1/2 części we własności nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu numer (...), o powierzchni 292m⁽²⁾, położonej w miejscowości G. przy ulicy (...), gmina K., powiat (...), województwo (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kołobrzegu, zawartą przed notariuszem T. B. w dniu 12 stycznia 2011 roku pomiędzy S. B. a K. B., w celu ochrony przysługujących powódce wobec dłużników J. K. i H. K. wierzytelności w wysokości 88.344,85 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 6 marca 2000 roku 6.765,00 złotych oraz w kwocie 3.039,00 złotych wynikających z Wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach, Wydział I Cywilny z

dnia 6 października 2006 roku w sprawie o sygn. akt I C 189/06, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przeciwko dłużnikowi J. K. oraz przeciwko małżonce dłużnika H. K. w punkcie 1 i 2, na mocy postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 kwietnia 2007 roku sygn. akt I ACa 4/07 (pkt 2) oraz zasądzał od pozwanej na rzecz powódki kwotę 12479 tytułem kosztów postępowania (pkt 3).

Sąd Okręgowy ustalił, że: Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 6 października 2006 roku (sygn. akt I C 189/06) zasądził od J. K. na rzecz powódki kwotę 88.344,85 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 marca 2000 roku do dnia zapłaty, kwotę 6.765,00 zł oraz kwotę 3.039,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 16 marca 2007 roku sygn. (akt I ACa 4/07) oddalił apelację powódki od wskazanego wyżej wyroku. Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2007 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach nadał klauzulę wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 6 października 2006 roku wydanego w sprawie I C 189/06 w zakresie punktu 1 i 2 wyroku także przeciwko małżonce dłużnika H. K. z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską

Na skutek wniosku powódki z dnia 9 lutego 2007 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu wszczął postępowanie egzekucyjne (sygn. akt KM 192/07) m.in. z nieruchomości położonej w G. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgą wieczystą numer (...). Komornik zawiadomił dłużnika powódki J. K. o wszczęciu egzekucji z nieruchomości i wezwał go do zapłaty należności pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania nieruchomości.

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2007 roku Komornik Sądowy na wniosek powódki zawiesił toczące się postępowanie egzekucyjne. Dnia 18 maja 2007 roku powódka wniosła o wszczęcie egzekucji z nieruchomości przeciwko małżonce dłużnika. 21 maja 2007 roku Komornik Sądowy postanowił podjąć zawieszony postępowanie egzekucyjne. 17 listopada 2007 roku wierzyciel Z. C. została powiadomiona o terminie opisu i oszacowania nieruchomości. W toku postępowania egzekucyjnego w dniu 7 stycznia 2008 roku został wyznaczony termin pierwszej licytacji nieruchomości. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2008 roku zawieszono postępowanie na wniosek wierzyciela a na 8 lutego 2008 roku został ponownie wyznaczony termin pierwszej licytacji nieruchomości. Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2009 roku postępowanie egzekucyjne zostało umorzone.

Dnia 3 grudnia 2009 roku w Kancelarii Notarialnej w S. stawili się małżonkowie H. K. i J. K. będący współwłaścicielami w 1/2 części nieruchomości położonej w miejscowości G. przy ulicy (...), objętej księgą wieczystą numer (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kołobrzegu. Oświadczyli, że w dziale III wpisana jest wzmianka o toczącej się egzekucji z nieruchomości prowadzonej z wniosku wierzyciela Z. C. w sprawie o sygn. I KM 192/07. Małżonkowie oświadczyli, że ich zadłużenie w stosunku do Z. C. zostało w całości spłacone, a postępowanie egzekucyjne z nieruchomości prowadzone z jej wniosku zostało umorzone. Strony umowy oświadczyły, że znane są im przepisy art. 930 § 1 kpc oraz art. 2, 6 i 8 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Na mocy tej umowy H. K. sprzedała S. B. cały przysługujący jej udział wynoszący 1/2 część za cenę 400.000,00 zł, a J. K. sprzedał E. B. cały przysługujący mu udział wynoszący 1/2 część, za cenę 400.000,00 zł, a Kupujący zobowiązali się zapłacić cenę do dnia 28 lutego 2010 roku.

S. B. od dnia 10 grudnia 2008 roku jest współnikiem dłużnika J. K. oraz pełnomocnika powódki E. G. w spółce (...) sp. z o.o., a E. B. jest szwagrem S. B.. Rozliczenie z E. B. nastąpiło w formie bezgotówkowej celem rozliczenia innych wierzytelności, natomiast wierzytelność H. K. do tej pory nie zostało zaspokojone.

Dnia 8 lutego 2010 roku został ponownie złożony przez powódkę wniosek o wszczęcie egzekucji w tym egzekucji z nieruchomości, a dnia 25 lutego 2010 roku wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego z pozostałego majątku dłużnika. Komornik Sądowy w postępowaniu toczącym się pod sygn. akt KM 243/10 zawiadomił o wszczęciu egzekucji z nieruchomości, z udziałów, które dłużnik J. K. posiada w spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą w B., z zysków w tej spółce, z wierzytelności przysługujących dłużnikowi w stosunku do E. B. i S. B., oraz z emerytury lub z renty. Dnia 15 lutego 2010 roku dłużnik J. K. pokwitował odbiór gotówki w wysokości 400.000 zł jako kwoty wynikającej z transakcji zakupu nieruchomości od E. B.. Dnia 20 sierpnia 2010 roku S. B. złożyła oświadczenie, że uregulowała należność z tytułu zakupu 1/2 części nieruchomości w całości. J. K. i H. K. złożyli oświadczenie, które wpłynęło do Komornika Sądowego

dnia 26 sierpnia 2010 roku, że nie posiadają żadnych środków pieniężnych pochodzących ze sprzedaży nieruchomości. Zaległość dłużnika wynosiła łącznie kwotę 248.337,57 zł wg wyliczenia na dzień 31.05.2011. W toku prowadzonego postępowania Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Zabrze J. M. dokonał zajęcia świadczeń emerytalno – rentowych, wierzytelności. Stan zadłużenia dłużnika J. K. wobec Z. C. wynosił na dzień 24 maja 2011 roku 333.688,91 zł.

W dniu 4 października 2010 roku S. B. na podstawie umowy darowizny darowała swojej babci K. B. cały przysługujący jej udział wynoszący 1/2 części we własności nieruchomości dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) a pozwana darowiznę tę przyjęła

W dniu 7 stycznia 2011 roku S. B. zawarła z E. B. umowę sprzedaży udziału wynoszącego 1/2 części we własności nieruchomości dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Nabyty od E. B. udział S. B. umową darowizny z dnia 12 stycznia 2011 roku przekazała swojej babce K. B..

Zważył w tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, że powództwo jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 527 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny, albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem tej czynności. Jeżeli wskutek czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Przedmiotem skargi paulińskiej może być w zasadzie każda czynność prawna, rozporządzająca lub zobowiązująco – rozporządzająca. wtedy, gdy została ona dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli przez co ustawa rozumie niewypłacalność bądź pogłębienie stanu niewypłacalności dłużnika. Pokrzywdzenie powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (tak również SN w wyroku z dnia 29 czerwca 2004 roku, II CK 367/03). Sam fakt uzyskania przez dłużnika na skutek dokonania zaskarżonej czynności ekwiwalentu od osoby trzeciej nie eliminuje stanu pokrzywdzenia, jeżeli wierzyciel nie miał możliwości zaspokojenia z uzyskanego ekwiwalentu. Również w takiej sytuacji rozporządzenie majątkowe dłużnika mogłoby prowadzić do stanu jego niewypłacalności, skoro uzyskany przez dłużnika ekwiwalent nie umożliwia wierzycielowi zaspokojenia wierzytelności.

Kolejną przesłanką uznania czynności prawnej za bezskuteczną jest świadomość dłużnika, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. Następną przesłankę stanowi zła wiara osoby trzeciej, tzn. że osoba ta wiedziała (była świadoma) co do tego, że dokonywana przez dłużnika czynność krzywdzi wierzycieli bądź z łatwością mogła się tego dowiedzieć. Natomiast jeżeli skargą paulińską zaskarżona została umowa sprzedaży nieruchomości, dla zachowania należytej staranności osoby trzeciej w rozumieniu art. 527 § 1 in fine k.c. wystarczy zapoznanie się tej osoby z treścią wpisów do księgi wieczystej prowadzonej dla sprzedanej nieruchomości. Przesłanka złej wiary łagodzona jest przez domniemanie ustanowione w § 3 art. 527 k.c., który stanowi że osoba trzecia pozostająca w bliskim stosunku z dłużnikiem w chwili dokonywania przez niego czynności wie o jego świadomości działania z pokrzywdzeniem wierzyciela. Pojęcie „bliskich stosunków” rozumiane jest szeroko i dotyczy stosunków, które uzasadniają przyjęcie założenia, że jedna z osób jest (może być) w posiadaniu informacji o stanie majątkowym drugiej. Pojęcie bliskich stosunków obejmuje zatem nie tylko osoby bliskie, tj. pozostające z dłużnikiem w stosunkach rodzinnych lub podobnych o charakterze osobistym, ale i takie osoby które z dłużnikiem łączy bliska znajomość, przyjaźń. O bliskości stosunku mogą także przesądzać wspólne interesy czy też inne związki gospodarcze (stała współpraca).

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy - według dokonanych ustaleń w chwili zawierania w dniu 3 grudnia 2009 roku umowy sprzedaży udziałów we współwłasności nieruchomości opisanej powyżej istniała wierzytelność pieniężna powódki względem dłużnika J. K., która to wierzytelność pomimo toczącego się postępowania egzekucyjnego nie została do dnia wydania wyroku zaspokojona.

Nie ulega wątpliwości, że dokonana przez dłużnika czynność nastąpiła z pokrzywdzeniem wierzycieli, albowiem dłużnik wyzbył się jedyne go składnika majątku, a w chwili obecnej poza zajętymi przez powódkę udziałami w spółce (...) nie posiada innego majątku. S. B. i E. B. mieli świadomość działania przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, albowiem pozostawali z dłużnikiem w bliskich stosunkach zarówno prywatnych jak i gospodarczych. Jak wynika bowiem z wpisów w Krajowym Rejestrze Sądowym pomiędzy współnikami S. B., J. K. i E. G. została zawarta umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością działającą pod firmą (...) sp. z o.o., a E. B. jest szwagrem S. B.. Okoliczność ta zastała również przyznana przez dłużnika J. K., który stwierdził, że zarówno S. B., jak i E. B. mieli świadomość, że toczyło się postępowanie przed Sądem Okręgowym w Katowicach, znali również treść zapadłego w sprawie wyroku. Również ojciec S. B. pozostający z nim w stosunkach koleżeńskich wiedział o zadłużeniu. Dłużnik przyznał także, że w czasie, gdy sprzedawał nieruchomość nie miał żadnego innego majątku jak i że z tytułu zawartej z E. B. umowy nie otrzymał żadnych środków pieniężnych, ponieważ pomiędzy nim, a E. B. istniał szereg zobowiązań wobec czego kwota stanowiąca równowartość kwoty sprzedaży udziału w nieruchomości nigdy nie weszła do jego majątku. Skoro nawet czynność rozporządzająca pomiędzy dłużnikami a kupującymi była czynnością odpłatną, to nie było możliwości zaspokojenia się przez powódkę z otrzymanych ekwiwalentów: po pierwsze rozliczenie z E. B. miało charakter bezgotówkowy, a pomimo złożonych w postępowaniu egzekucyjnym oświadczeń o otrzymaniu zapłaty już w dniu 26 sierpnia 2010 roku dłużnicy nie posiadali tych środków. Spełniona została również przesłanka działania przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli albowiem na skutek dokonanej czynności doszło do pogłębienia się stanu niewypłacalności dłużnika, a prowadzona egzekucja nie wskazuje na możliwość zaspokojenia się wierzyciela w rozsądnym terminie. Obecnie jest ona bowiem prowadzona tylko z majątku dłużnika w postaci otrzymywanej przez niego renty poprzez potrącanie miesięcznie kwot 80,00 zł. Należy również przyjąć, że spełnione zostały przesłanki uznania, że w chwili zawarcia umowy sprzedaży udziału 1/2 części nieruchomości pomiędzy S. B. a E. S. B. wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną.

Zgodnie z art. 531 § 2 kc, jeśli osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciw osobie, na której rzecz nastąpiło rozporządzenie, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne. Nie ulega wątpliwości, że powództwo względem pozwanej powinno zostać uwzględnione. Co prawda nie brała ona bezpośredniego udziału w czynnościach z dłużnikiem powódki J. K. jednakże uzyskała od swojej wnuczki S. B. udziały w nieruchomości nieodpłatnie.

Aktualnie pozwany posiada udziały w zawiązanej w dniu 1 sierpnia 1990 roku spółce (...) o wartości 66.500 zł i nie posiada innego majątku, a majątek tej spółki jest obciążony. Pomimo wpisu w KRS, że J. K. pełni funkcję Prezesa Zarządu w spółce (...) Sp. z o.o. nie otrzymuje z tego tytułu żadnego wynagrodzenia. Oznacza to, że poza zajętymi udziałami w spółce i otrzymywanymi świadczeniami emerytalnymi dłużnik nie posiada żadnego majątku co do którego można przyjąć, że pozwoli na zaspokojenie dłużnika.

O kosztach sądowych orzeczono w oparciu o art. 98 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżyła w całości apelacją pozwana, która zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 527 k.c. oraz naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a to art. 233§1 k.p.c. oraz art. 328§2 k.p.c. wniosła o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd apelacyjny zważył co następuje:

apelacja jest uzasadniona

Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za swoje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji jako, że ustalenia te znajdują oparcie w treści zebranych dowodów, które to dowody Sąd ten ocenił w granicach zakreślonych przepisem art. 233§1 k.p.c.

Nie jest trafny zarzut apelacji naruszenia przez Sąd I instancji tego przepisu gdy pozwana nie wykazała by Sąd ten, oceniając dowody, naruszył kryteria takiej oceny, określone w art. 233§1 k.p.c.

Podkreślenia wymaga, iż zeznania świadka J. K., zezwalały Sądowi I instancji na poczynienie ustaleń co do stanu majątku tego dłużnika, a także relacji między świadkiem S. B. i E. B. bowiem w tym zakresie nie ma żadnych przesłanek i apelacja na nie nie wskazuje, do tego by zeznania świadka uznać za niewiarygodne tym bardziej, iż w odniesieniu do tych okoliczności brak jest innych dowodów naświetlających je w odmienny sposób. Wskazana w apelacji wewnętrzna sprzeczność zeznań tego świadka nie może mieć wpływu na ich ocenę wtedy gdy dotyczą one wiedzy S. B. i E. B. co do istnienia wiarygodności powódki wobec świadka i wiedzy o tym, a także o stanie majątkowym dłużnika gdy wiedza ta miała wypływać z informacji udzielanych ojcu S. B., zarazem teścia E. B. z którym to świadka wiązały bliskie relacje towarzyskie (k. 325-326).

W tak niewadliwie ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji dokonał jednak niewłaściwej subsumcji prawa materialnego, a to art. 527 k.c., a także art. 531§2 k.c. przyjmując, iż w tym przypadku zachodzą skutki prawne wynikające z uregulowania wymienionych przepisów gdy tak właśnie należy rozumieć zarzut apelacji naruszenia prawa materialnego. Tym bardziej, iż Sąd II instancji jest obowiązany, niezależnie od zarzutów apelacji, właściwie zastosować prawo materialne i w tym zakresie Sąd odwoławczy nie jest nawet związany zarzutami apelacji.

W pierwszym rzędzie należy wskazać, iż przepis art. 527 k.c. wprowadza instytucję skargi pauliańskiej, która realizuje cel ochrony wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika. Akcja pauliańska zmierzając do tego oczywistego celu stanowi jednak instytucję wyjątkową i przyznaje wierzycielowi środki o charakterze nadzwyczajnym.

Powództwo z art. 527 k.c. jest powództwem o ukształtowanie stosunku prawnego gdy jego przedmiotem jest żądanie orzeczenia przez sąd względnej bezskuteczności czynności prawnej dokonanej między dłużnikiem a osobą trzecią. Instytucja ta niewątpliwie wiąże się z odpowiedzialnością majątkową dłużnika za spełnienie świadczenia, przy czym co do zasady za zobowiązania dłużnik odpowiada całym swoim majątkiem. Akcja pauliańska ingeruje w istocie w prawo dłużnika do swobodnego rozporządzania składnikami jego majątku zakreślając granice tego rodzaju czynności prawnych dłużnika. Swoboda dłużnika jest bowiem ograniczona wtedy gdy rozporządza on swym majątkiem w ten sposób, że udaremnia bądź uszczupla zaspokojenie swego wierzyciela. Jest to zatem swoista sankcja cywilna za naruszenie przez dłużnika minimalnych reguł uczciwego obrotu nakazujących dłużnikowi wykonywanie zaciągniętych wobec wierzyciela zobowiązań, które to reguły ustawodawca uznał za nienaruszalne. Nadzwyczajność skargi pauliańskiej wynika zaś z tego, iż akcja ta skierowana jest nie tylko przeciwko dłużnikowi ale także osobie trzeciej co oznacza, iż interes wierzyciela realizowany jest wobec osoby, która nie jest stroną wobec niego zobowiązaną.

Stąd też ochrona wierzyciela z art. 527 k.c. przewiduje ściśle określone przesłanki, których istnienie wierzyciel ma obowiązek wykazać.

Reasumując stwierdzić więc trzeba, że ze względu na szczególny charakter uregulowania art. 527 k.c. i nast. ochrona wierzyciela nie może być rozszerzana poza ramy nadane jej przez ustawodawcę.

Unormowanie art. 527 k.c. odnieść zatem należy do dłużnika w rozumieniu materialno prawnym, a więc takiej osoby, która zaciągnęła zobowiązanie za które jest osobiście wobec wierzyciela odpowiedzialna całym swoim majątkiem i nie można odnieść zatem instytucji skargi pauliańskiej do tego podmiotu, który tymi cechami nie wykazuje się. Do tych podmiotów zaliczyć zaś należy dłużnika egzekwowalnego, jakim jest także małżonka dłużnika.

W takim bowiem przypadku dłużnik egzekwowalny nie odpowiada osobiście wobec wierzyciela za spełnienie zobowiązania całym swoim majątkiem, lecz zobowiązany jest do znoszenia egzekucji ze składników swego majątku.

W takiej więc sytuacji czynności zdziałane przez dłużnika egzekwowalnego nie są objęte hipotezą art. 527 k.c. gdy, jak wyżej wskazano, ochrona wierzyciela wyprowadzona tym przepisem dotyczy czynności rozporządzających dłużnika materialnoprawnego, który ponosi osobistą odpowiedzialność za zobowiązanie wobec wierzyciela i to całym swoim majątkiem. Stąd też powództwo skierowane przeciwko czynnościom dokonany przez dłużnika egzekwowalnego – małżonka dłużnika powódki J. K. – a to umowy sprzedaży udziału wynoszącego 1/2 części we własności przedmiotowej nieruchomości na rzecz S. B.a następnie umowy darowizny tego udziału z dnia 4 października 2010r. na rzecz pozwanej nie jest uzasadniona i podlegać musi oddaleniu na podstawie art. 527 k.c.

Natomiast co do zasady skarga pauliańska przysługiwała powódce w odniesieniu do czynności zdziałanych przez dłużnika powódki J. K. a to umowy sprzedaży z 3 grudnia 2009r. udziału w wysokości 1/2 części udziału we własności przedmiotowej nieruchomości położonej w G. na rzecz E. B.. Jak jednak wynika z niekwestionowanych ustaleń Sądu I instancji ta osoba trzecia wyzbyła się uzyskanej z majątku dłużnika powódki korzyści sprzedając udział we współwłasności nieruchomości S. B.umową z dnia 7 stycznia 2011 roku zaś dopiero ta kupująca podarowała udział we współwłasności nieruchomości nabytej wcześniej od E. B. stronie pozwanej (umowa z 7 stycznia 2011 roku).

Sekwencja opisanych zdarzeń prowadzi więc do wniosku, iż osoba trzecia (tj. E. B.) nie jest już w posiadaniu korzyści będącej przedmiotem czynności spełniającej przesłanki z art. 527 k.c. Problem ten rozwiązany został, jednak tylko w pewnym zakresie, przez uregulowanie art. 531§2 k.c. wedle, którego akcja pauliańska może być skierowana przeciwko tej osobie na rzecz, której osoba trzecia rozporządziła korzyścią uzyskaną od dłużnika.

Jednakże, z uwagi na przytoczone wyżej argumenty co do szczególności instytucji skargi pauliańskiej i koniecznością w związku z tym ścisłej interpretacji przepisów odnoszących się do tej instytucji, wykładnia art. 531§2 k.c. nie może być rozszerzająca i nie może tym samym prowadzić do takiej wykładni, iż przepis ten dotyczy sytuacji, w której także podmiot uzyskujący korzyść od osoby trzeciej wyzbywa się uzyskanej korzyści na rzecz kolejnej osoby.

Tym samym powództwo skierowane przeciwko umowie darowizny z 12 stycznia 2011r. nie może odnieść zamierzonego skutku gdy nie znajduje podstawy prawnej w art. 531§2 k.c.

Na marginesie zauważyć można, że w takiej sytuacji gdy tak osoba trzecia jak i kolejny podmiot wyzbyły się korzyści uzyskanej od dłużnika wierzycielowi przysługuje roszczenie odszkodowawcze na podstawie art. 415 k.c.

Reasumując stwierdzić więc należy, iż powództwo nie znajduje podstawy prawnej w art. 527 k.c. i art. 531§2 k.p.c. i jako nieuzasadnione podlega wobec tego oddaleniu.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386§1 k.p.c.

Koszty postępowania w obu instancjach obciążają powódkę, jako stronę przegrywającą, na podstawie art. 98 k.p.c.

Wysokość wynagrodzenia adwokackiego ustalono na podstawie §6 pkt 6 oraz §13 ust. 1 pkt 2 w zw. z §6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tj. Dz.U. z 2013r., poz. 461).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U. Nr 90 z 2010r., poz. 594 ze zm.) nieuiszczoną opłatę sądową od apelacji, od ponoszenia której pozwana została zwolniona, obciążono powódkę jako stronę przegrywającą (art. 98 k.p.c.).